

PHEPHA RA MHAKA

Vululamisi

the doj & cd

Department:
Justice and Constitutional Development
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Xibukwana lexi xi na mahungu ya vuyimelo hi Vululamisi. Xibukwana lexi xi nga tirhisiwa hi vanhu hinkwavo ku kota ku endlela ku twisisa leswaku Vululamisi i yini; mikhuva ya byona na milawu; swiyimo swa matirhelo ya byona na swipfuno swa byona eka endlelo ra vululami bya vugevenga.

1.	NGHENELO	5
2.	VUYIMELO BYA VULULAMISI	5
3.	XANA VULULAMISI I YINI?	6
4.	XANA HI KWIHI KU HAMABANA EXIKARHI KA MAENDLELO YA VULULAMI BYA XINTU NA MAENDLELO YA VULULAMISI ?	6
5.	XANA HI YIHI MIKHUVA NA MILAWU YA VULULAMISI?	6
6.	XANA VULULAMISI BYI TIRHISIWA NKARHI WIHI?	9
7.	XANA VULULAMISI BYI KAHLE NKARHI WIHI?	10
8.	XANA KU NGHENISA XANDLA EKA MAENDLELO/ NONGONOKO WA VULULAMISI SWI TIYISISA LESWAKU MUDYOHI A HUMESIWA HI NKARHI WA KAHLE KU YA HI PAROLO?	10
9.	SWIKOMBISO SWA MAENDLELO YA VULULAMISI NA MINONGONOKO	11
	9.1. Vulamuri bya Muxanisiwa na Mudyohi (VOM)	
	9.2 Nhlengeletano ya Tlawa wa Ndyangu na Muxanisiwa na Mudyohi (FGC na VOC)	
	9.3 N'wangulano, Ku rhula na Tisekele to Gweva	
10.	XANA MAENDLELO YA KHOMIXINI YA NTIYISO NA NDZIVALELANO I XIKOMBISO XA MAENDLELO YA VULULAMISI?	12
11.	XANA HI KWIHI KU HAMBANA EXIKARHI KA KU HERISA NA VULULAMISI?	12

12.	XANA SWIPFUNO SWA VONELO RA VULULAMISI EKA VULULAMI HI SWIHI?	12
	12.1 Ku sivela vudyoho byo yisa emahlweni	
	12.2 Ku tiyisa vaxanisiwa	
	12.3 Mpfuneko wa tiejensi ta vululami bya vugevenga	
	12.4 Tlakusa ku nghenelela ka vaaki eka maendlelo ya swiboho swa minkanetano	
13.	VUTIHLANGANISI DOJ &CD Vuxokoxoko bya vutihlanganisi:	14
	13.1 Hofisi ya Rixaka	
	13.2 Tihofisi ta Swifundzha	

1. NGHENELO

Afrika dzonga tanihi matiko yo tala emisaveni ra ha tirhisa endlelo ra vululami byo tshinya. Endlelo leri ro lumbeta raha fuma eka tikhoto ta hina laha munhu loyi a lumbetiwa anga xikarhi ko vutiseriwa swivutiso naswona ku hava ku khumbheka kuntsongo mayelana na muxanisiwa wa vugevenga.

Nguva ya xidimokirasi yi tisile Khomixini ya Ntiyiso na Ndzivalelano (TRC) leswaku yi tirhana na migingiriko ya vugevenga lebyi endliweke nkarhi lowu nga hundza hi ndlela yo ngenisa xiave na ya ndzivalelano. Ntolovetiso wolowo wu vangile ku andlariwa ra vumbirhi ka filosofi ya Vululamisi leyi nga va ku ya le handle eka Nawu wa "Roman Dutch" kambe a ku ri xiphemu xa endlelo ra xintu ra vululami e Afrika.

2. VUYIMELO BYA VULULAMISI

Hi ku hlamula eka swiphiko leswi nga langutana na endlelo ra vululami bya vugevenga na ku cinca xikan'we mafambiselo ya vululami, Vululami byo Sivela Vugevenga na Tlawa wa Vusirheleri (JCPS) va tekile vonelo ra Vululamisi hi swivangelo swo hlayanyana ku katsa mhaka ya leswaku Vululamisi byi hlamuseriwa hi xitalo hi tinhlamulo ta vugevenga ta xintu na ta ntolovelo, na leswaku byi vula maendlelo endzeni na le handle ka endlelo ra vululami bya vugevenga, ku katsa " tinxaka to ka ti nga ri ta mfumo ta ku rhula na vululami".

Ku na ku fana exikarhi ka vululamisi na vululami tanihi leswi swi endliwaka hi ma Afrika hikwalaho ka tikhoto ta vaaki na tikhoto ta xintu leswi nga tlhela swi kuma tinhlamuselo eka tindhawu ta le madorobeni eka tiforamu to fana na tikomiti ta switarata na tikhoto ta vanhu. Hi nkarhi wo fana, nandzu wa nawu wa ntolovetiso lowu tshikelelaka milawu yo xixima vukulukumba na minongonoko yo fana na yo hambana (leswi nga hlanganisiwa hi ndlela yo ka yi nga ri ya ximfumo eka endlelo ra vululami bya vugevenga), swi kuceterile rimba ra pholisi ya nawu hi ndlela ya kahle ya endlelo ra vululami.

Endlelo ra sweswi ro tshinya i.e. endlelo ro panicha vanhu hi vugevenga lebyi endliweke ri vonaka ri humelela hi ndlela yo pimiwa, loko xilaveko xa vonelo ro hambana na nhlamulo xi laveka.

3. XANA VULULAMISI I YINI?

Vululamisi i vonelo ra vululami leri kongomisaka ku katsa matlhelo hinkwawo eka nkanetano na van'wana lava nga khumbhiwa hi ku vaviseka (vaxanisiwa, vadyohi, mindyangu leyi khumbhekaka na swirho swa vaaki) hi nhlengelo va kombisa ku vaviseka, swilaveko na timfanelo hikwalaho ka ku amukela vutihlamuleri, ku endla ntlheriselo, na ku teka magoza ku sivela ku humelela ra vumbirhi ka mhaka na ku tlakusa ndzivalelano.

Vululamisi byi vona vugevenga tanihi ntirho ehenhla ka muxanisiwa na ku tlhukuta mpakaniso eka ku lunghisa ku vaviseka loku nga endliwa ehenhla ka muxanisiwa na vaaki. Byi tshembha leswaku mudyohi u tlhela a lava ku pfuniwa na ku lava ku kombisa leswaku i ncini lexi lavaka ku cinciwa ku sivela vudyohi byo yisa emahlweni.

4. XANA HI KWIHI KU HAMBANA EXIKARHI KA MAENDLELO YA VULULAMI BYA XINTU NA MAENDLELO YA VULULAMISI?

- Eka Vugevenga bya Xintu na Maendlelo ya Vululami bya Mfumo, muxanisiwa na mudyohi va vekiwa tanihi valwi, naswona va languteriwa ku tshama va xoxovarile loko swiboho hinkwaswo leswikulu swi endliwa hi va n'wa xiphurofexini (vaavanyisi, magqweta, vakondletereri, vaofisiri va swa makhotso na swin.).
- Eka mavonelo ya Vululamisi, muxanisiwa na mudyohi i swiphemu swa maendlelo/nongonoko naswona swiboho leswikulu leswi tekiwaka swi kuceteriwa hi vona.

5. XANA HI YIHI MIKHUVA NA MILAWU YA VULULAMISI?

1. Maendlelo ya Vululamisi ya fanele ya landzelela mikhuva ya nawu, milawu ya timfanelo ta ximunhu na timfanelo leti nyikiweke eka Vumbiwa ra Afrika Dzonga.
2. Vululamisi byi fanele byi tlakusa vukulukumba bya vaxanisiwa na vadyohi, na ku tiyisisa leswaku aku na ku fuma kumbe xihlawuhlauwu.
3. Matlhelo hinkwawo ya fanele ya nyikiwa mahungu laya nga helela

tanihi xikongomelo xa maendlelo, timfanelo ta vona eka maendlelo na mimbuyelo leyi kotekaka ya maendlelo.

4. Maendlelo hinkwawo ya Vululamisi ya fanele ya katsa ndzulamiso wa vukheta wa lava nga tava kona eka maendlelo na minongonoko, ku katsa vayimeri va nawu.
5. Matlhelo hinkwawo ya fanele ya twisisa kahle leswaku vanga suka eka maendlelo nkarhi wihi na wihi.
6. Matlhelo ya fanele ya nyikiwa nkarhi lowu nga ringanela wo anakanya tindlela tin'wana ta wona, loko ndlela ya vululamisi yi ringanyetiwiile.
7. Vuhundziseri eka maendlelo ya vululamisi bya koteka eka xiyimo xihi na xihi xa endlelo ra vululami bya vugevenga, na ntshikelelo wo karhi eka hambuko wa loko ku nga se sengiwa, ku tilandzula na mintwanano yo gweva, maendlelo yo sungula ku gweva, tanihi xiphemu xo gweva, na xiphemu xa maendlelo yo hlanganisa ra vumbirhi, ku katsa parolo.
8. Ku nghenisa xandla eka maendlelo ya Vululamisi swi fanele swi va swo tinyiketela eka matlhelo hinkwawo, ku katsa na muxanisiwa.
9. Minhlangano ayi fanelanga ku boheleriwa eka ntwanano wihi na wihi wo kongomisa.
10. Maendlelo ya Vululamisi ya fanele ya nyika matlhelo hinkwawo minkarhi yo ringana yo nghenisa xandla.
11. Maendlelo ya Vululamisi ya fanele ku va lawa ya ringanelaka na ku va kahle.
12. Hi ku angarhela, maendlelo ya Vululamisi ya fanele ku va ya xihundla. Matlhelo ya nga endla xiboho xa nhlamuselo, hi tlawa wa vanhu, ku tolovetisa vuhundla.
13. Vaxanisiwa na vadyohi va fanele va pfumeleriwa ku tisa vanhu vo va seketela eka vutihlamuleri ntsena loko swi nga khompuromayizi timfanelo na vuhlayiseki bya tlhelo rihi na rihi rin'wana.
14. Vaxanisiwa na vadyohi va fanele va pfumeleriwa mfikelelo wa switsundzuxo swa nawu eka xiyimo xihi na xihi xa timhaka.
15. Ku nghenisa xandla hi vana swi fanele swi lawuriwa hi mpfumelelo ku suka eka mutswari/muhlayisi na vukona bya yena, kumbe vukona bya

nkulukumba un'wana loyi a hlawuriweke na vutihlamuleri ari yexe na mpfumelelo wo sirhelela timfanelo na ku tsakela ka vana.

16. Loko u tirhana na n'wana, nhlayiso wu fanele wu endliwa ku tiyisisa leswaku u twisisa maendlelo naswona anga nghenisa xandla hi ndlela ya vuswikoti.
17. Maendlelo ya Vululamisi ya fanele ya tlakusa ku hanyisa na ntlheriso.
18. Vukona bya mintwanano ya vululamisi a byi fanelanga ku hlamarisa eka ku vavisa loku nga endliwa.
19. Maendlelo ya Vululamisi ya fanele ya kongomisa eka ku sivela vudyoho byo yisa emahlweni.
20. Minongonoko ya Vululamisi yi fanele yi hlamula eka ku vaviseka, swilaveko na timfanelo.
21. Maendlelo ya vululamisi ya fanele ya tumbuluxa ndhawu yo tisola, ntwela vusiwana, ku kombela ku rivaleriwa, ku rivalela, tintswalo na nsovo, kambe a ya fanelanga ku bohelela tinhlamulo leti leswaku ti humelela.
22. Minongonoko ya Vululamisi yi lava ku tiyisisa leswaku vadyohi va, tanihi laha swi kotekaka, le ka xiyimo xo fikelela timfanelo leti nga tumbuluxiwa hi vudyoho.
23. Maendlelo ya Vululamisi ya fanele, tanihi laha swi kotekaka, ku va laya nga ringanela hi tlhelo ra ndhavuko, eka matlhelo laya khumbhekaka.
24. Vanghenisi va xandla hinkwavo lava nga na vutihlamuleri byo kondletela maendlelo ya Vululamisi va fanele va va va leteriwiwe ku ringana kumbe ku tokota.
25. Minongonoko ya Vululamisi yi fanele yi nyika mutoloki loyi anga leteriwa, laha swi lavekaka.
26. Minongonoko ya Vululamisi yi fanele yi endliwa hi ku tihlanganisa na vaxanisiwa na vadyohi.
27. Ku laveka ka vuhlayiseki bya vanhu ku fanele ku anakanyiwa ku ya hi maendlelo ya Vululamisi na mimbuyelo.
28. Minongonoko ya Vululamisi yi fanele ku vana swikongomelo leswi vonakaka leswi nga hangalasiwa kahle.

29. Minongonoko ya Vululamisi yi fanele yi nyika masungulo laha ku humelela ku nga pimiwaka.
30. Minongonoko ya Vululamisi yi fanele yi kambisisiwa (hikwalaho ka maendlelo ya le ndzeni) na ku pimaryisiwa (hikwalaho ka ndzavisiso wu ri woxe) ku tlakusa ku antswa ko yisa emahlweni.
31. Minongonoko ya Vululamisi yi fanele ku vana tikhodi to hangalasiwa ta mintolovetiso na mimpimo.
32. Minongonoko ya Vululamisi yi fanele yi teka magoza ku tiyisisa vuhlayiseki bya vanghenisi va xandla.
33. Minongonoko ya Vululamisi na maendlelo swi fanele swi simeka no hlayisa mintolovelo leyi pfunaka ya swivilelo.
34. Minongonoko ya Vululamisi yi fanele yi vana maendlelo laya nga tsariwa ya mafambiselo ya mimpaluxo leyi yelanaka na vudyoho byin'wana.

6. XANA VULULAMISI BYI TIRHISIWA NKARHI WIHI?

Vululamisi byi nga tirhisiwa eka swiyimo leswi landzelaka swa maendlelo ya vululami bya vugevenga:

- **Ku nga se vikiwa:** minkanetano exikarhi ka matlhelo laya nga na vuswikoti byo tlhandlukela eka maendlelo ya vugevenga kumbe ya mfumo swi nga tirhaniwa na swona hikwalaho ka maendlelo ya Vululamisi kumbe minongonoko. Leswi swi nga katsa ntirho lowu nga endliwa wo seketela muxanisiwa ku nga se vana ku nghenelela ka ximfumo.
- **Ku nga se sengiwa:** Maendlelo kumbe minongonoko ya Vululami bya vugevenga ya nga tekiwa endzhaku ka loko xihello xi vekiwile na loko ku nga se fika siku ro senga. Muchuchisi anga teka xiboho xo hundzisela mhaka eka Vululamisi na ku tlhela a amukela ntwanano lowu nga fikeleriwa xikombiso, hambukisa nandzu ku suka eka ntshamo wa ximfumo wa khoto. Loko ku ri hava ntwanano mhaka yi nga tlhela yi tlhelerisiwa ekhoto.
- **Ku nga se gweviwa:** Maendlelo ya vululamisi kumbe nongonoko ya nga nghenisiwa tanihi xiphemu xa maendlelo yo gweva. Leswi swi nga tivisa xigwevo xa xiviri lexi ku nga fikiwa eka xona, na mimbuyelo yo hambana

hambana leyi kombisiweke tanihi swipimelo swa xigwevo lexi yisiweke emahlweni kumbe lexi yimisiweke.

- **Endzhaku ka xigwevo:** Maendlelo ya Vululamisi kumbe nongonoko ya nga tivisiwa endzhaku ka loko xigwevo xi nyikiwile kumbe tanihi xiphemu xa nongonoko wa ndzulamiso wo pfuxeta, ku hlanganisa ravumbirhi kumbe nongonoko wo sungula ka ku humesiwa.

7. XANA VULULAMISI BYI KAHLE NKARHI WIHI?

Vululamisi byi tala ku voniwa tanihi maendlelo yo hlamusela vugevenga byo olova kumbe vugevenga byo ka byi nga nyawuli. I swa nkoka ku lemuka leswaku Vululamisi byi nga tirhisiwa tanihi maendlelo hambi eka milandzu leyi katsaka madzolonga kumbe vukanganyisi. Xa nkoka i xiyimo lexi maendlelo ya Vululamisi ya tivisiwaka ha xona.

Nandzu wun'wana na wun'wana wu ta fanela ku anakanyiwa hi ndlela ya vukheta naswona xiboho lexi nga fanela xi ta endliwa xa loko maendlelo ya Vululamisi kumbe minongonoko ya nga tivisiwa ku nga se hehliwa, ku nga se sengiwa, hi nkarhi wo senga ku nga se gweviwa kumbe endzhaku ka ku gweva. Vanghenisi va xandla va ta tlhela va teka xiboho xa leswaku maendlelo na minongonoko leyi nga fanela ya vululamisi hi wahi. Vudyoho byo ka byi nga nyawuli byi nga hambukisiwa ku ri hava ku senga kambe vudyoho lebyi katsaka swiyenge swa madzolonga byi nga katsa maendlelo ya Vululamisia ntsena loko ku nga se gweviwa kumbe endzhaku ka ku gweva.

8. XANA KU NGENISA XANDLA EKA MAENDLELO/MINONGONOKO YA VULULAMISI SWI TIYISISA LESWAKU MUDYOHI A HUMESIWA HI NKARHI WA KALHLE KU YA HI PAROLO?

Loko ku ngenisa xandla eka maendlelo kumbe nongonoko wa Vululamisi swi nga tekeriwa enhlokweni loko ku kumisiwa parolo ya mudyohi, leyi ahi mhaka yiri yoxe leyi tekeriwaka enhlokweni hi Huvo ya Parolo. Huvo ya Parolo ya ha tlhela yi leteriwa hi milawu yin'wana leyi yelanaka na parolo. Ku ngenisa xandla eka maendlelo ya Vululamisi na minongonoko, i yin'we ntsena ya timhaka to tala leti tekeriwaka enhlokweni hi Huvo ya Parolo naswona nadzu wun'wana na wun'wana wu anakanyiwa hi timeriti ta wona

nwinyi.

9. SWIKOMBISO SWA MAENDLELO NA MINONGONOKO YA VULULAMISI

9.1 Vulamuri bya Muxanisiwa na Mudyohi (VOM)

Muxanisiwa na mudyohi va nga nyikiwa nkarhi wo hlangana eka ndhawu leyi nga hlayiseka ku nghenelela eka minkanerisano hi vugevenga lebyi nga endliwa ehenhla ka muxanisiwa hi ku pfuniwa hi mulamuri loyi anga leteriwa. Muxanisiwa u ngenisa xandla eka maendlelo hi ndlela yo tinyiketela ku suka emasunguleni ku fika eku heteleleni ya VOM. Mulamuri u fambisa nkanerisano lowu khutazaka mudyohi ku dyondza hi ntshikelelo wa vugevenga na ku vana vutihlamuleri bya ku vaviseka loku nga vangiwa hi vudyoho. Maendlelo ya pfumelela muxanisiwa na mudyohi nkarhi wo tumbuluxa pulani leyi hlamuselaka ku vaviseka.

9.2 Nhlengeletano ya Tlawa wa Ndyangu na Muxanisiwa na Mudyohi (FGC na VOC)

Maendlelo ya hlanganisa swin'we muxanisiwa, mudyohi, na ndyangu, vanghana na vaseketeri lavakulu va hinkwavo eka ku teka xiboho xa leswaku ku hlamuseriwa njhani nkoka wa vugevenga. Leswi swi kongomisiwile eka ku nyika muxanisiwa nkarhi wo nghena hi ku kongomisa eka ku hlamula eka vugevenga, ku ndlandlamuxa ku lemukisa mudyohi hi ntshikelelo wa mahanyelo ya yena na ku nyika nkarhi wo endla leswaku a teka vutihlamuleri bya wona. Maendlelo yo seketela mudyohi ya ngenelerisiwa eka ku hundzuluxa na ku vumba mahanyelo ya mudyohi ya mundzuku. Theme ra Nhlengeletano ya Tlawa wa Ndyangu ri tirhisiwa hi ntlovelo eka vadyohi va vana.

9.3 N'wangulano, Ku rhula na Tisekele to Gweva

Lawa i maendlelo ya Vululamisi lawa ya nga endleriwa ku tumbuluxa ntwanano exikarhi ka vakhumbheki ku katsa vaxanisiwa, vaseketeri va vaxanisiwa swirho swa vaaki, vadyohi vaseketeri va vadyohi, vaofisiri va vululami/vaavanyisi, vachuchisi, khansele ya vusirheleri, maphorisa na vatirhi va le khoto hi mbuyelo lowu faneleke lowu hlamuselaka ku khumbheka ka matlhelo hinkwawo laya nga na ku tsakela. Maendlelo lawa ya tlakusa ku hanyisa matlhelo hinkwawo laya khumbhekaka, ya nyika mudyohi

nkarhi wo tihundzuluxa. Ya nyika vaxanisiwa, vadyohi, swirho swa ndyangu na vaaki rito na vutihlamuseri byo avelana eka ku kuma swiboho leswi pfunaka, leswi hlamuselaka swivangelo swa mahanyelo ya vugevenga, na ku aka leswi vaaki va titwisaka swona eka swiyenge swa mikhuva ya vaaki yo avelana.

10. XANA MAENDLELO YA KHOMIXINI YA NTIYISO NA NDZIVALELANO I XIKOMBISO XA MAENDLELO YA VULULAMISI KE?

Maendlelo ya Ntiyiso na Ndzivalelano laya nga sunguriwa endzhaku ka 1994 i xivumbeko xa Vululamisi tanihi laha ya lavaka ku tlakusa ku amukela vutihlamuleri eka tlhelo ra vadyohi, amukela ku vaviseka loku nga twiwa hi vaxanisiwa, swirho swa ndyangu wa vaxanisiwa na vaaki hi xikongomelo xo hanyisa na ku lungisa hinkwavo lava khumbhekaka.

11. XANA HI KWIHI KU HAMBANA EXIKARHI KA KU HERISA NA VULULAMISI?

Vululamisi i endlelo ro hambana na ku herisa. Ku herisa matsalwa ya vugevenga swi katsa ku susiwa ka matsalwa ya vugevenga ku suka eka sisiteme ya matsalwa ya vugevenga. Maendlelo ya vulawuri na mafambiselo yo herisa ya hambanile na maendlelo ya Vululamisi. Eka Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso wa Vumbiwa kuna hofisi ya le tlhelo leyi nga na vutihlamuleri byo herisa matsalwa ya vugevenga.

12. XANA HI SWIHI SWIPFUNO SWA VONELO RO LULAMISA EKA VULULAMI?

- **Ku sivela ku dyoha ku ya emahlweni**
Ndzavisiso wu kombisa leswaku vadyohi lava tokotaka ku nghenelela ka Vululamisi a swa ha ri hikanyingi leswaku va endla vudyoho byo yisa emahlweni ku fana na vadyohi lava fanaka na vona lava hlanganaka na minghenelelo yo tala ya xintu.
- **Ku tiyisa vaxanisiwa**
Maendlelo ya Vululamisi ya nga kondletela mfikelelo wa vululami eka

vaxanisiwa na ku nyika ntokoto lowu tiyisaka swinene eka vaxanisiwa. Swi tlhela swi nga dyi nkarhi na ku durha. Swi na nkoteko lowukulu wo tlherisela, ndziriso na ku endla leswaku vaxanisiwa va va na rito.

- **Mpfuneko wa tiejensi ta vululami bya vugevenga**

Ti pfuna ku hunguta leswi saleleke endzhaku swa nandzu na ku sivele minxavo yo ka yi nga laveki na ku hlwerisa eka endlelo ra vululami bya vugevenga. Ku tala emakhotsweni na minxavo eka muhakeri wa xibalo swi nga hungutiwa ku ya emahlweni.

- **Tlakusa ku nghenelela ka vaaki eka maendlelo ya swiboho swa minkanetano**

Ku katsiwa na ku nghenisa xandla ka vaaki eka maendlelo ya Vululamisi swi tiyisisa na ku entisa xidimokirasi xa hina.

13. VUTIHLANGANISI

Imininingwana yokuthintana yakwa-DOJ & CD:

Hofisi ya Rixaka	
Man. C Kok- Mulawuri: Vululami bya Vana na Nawu wa Ndyangu Riq: (012) 315 1259 Imeyili: ckok@justice.gov.za	Gwet J.V Mbamali- SLAO: Vululamisi Riq: (012) 315 1458 Imeyili: VMbamali@justice.gov.za
Tihofisi ta swifundzha (Valawuri va Vukorhokeri bya Nawu)	
Man. P Moodley-Mulawuri: Vukorhokeri bya Nawu Kwazulu- Natal Riq: (031) 301 5303 Imeyili: pmoodley@justice.gov.za	Nkul. P Mthimunye-Mulawuri: Vukorhokeri bya Nawu Mpumalanga Riq: (013) 753 9333 Imeyili: PMthimunye@justice.gov.za
Nkul. D.B Ramolibe- Mulawuri: Vukorhokeri bya Nawu Free State Riq: (051) 407 1800 Imeyili: dramolibe@justice.gov.za	Man. D.E Mongoato- Mulawuri: Vukorhokeri bya Nawu Kapa Vuxa Riq: (043) 702 7108 Imeyili: dmngoato@justice.gov.za
Nkul. S Ramasodi- Mulawuri:Vukorhokeri bya Nawu Gauteng Riq: (011) 223 7681 Imeyili: SRamasodi@justice.gov.za	Nkul. M Sebetso- Mulawuri: Vukorhokeri bya Nawu Limpopo Riq: (015) 297 5562 Imeyili: msebetso@justice.gov.za
Gwet D Plaatjies-Mulawuri: Vukorhokeri bya Nawu Kapa N'walungu Riq: (053) 839 0052 Imeyili: dplaatjies@justice.gov.za	Man. D Kassan- Mulawuri: Vukorhokeri bya Nawu Kapa Vuxa Riq: (021) 462 5470 Imeyili: DKassan@justice.gov.za
Man. R Tladi- Mulawuri: Vukorhokeri bya Nawu N'walungu Vupeladyambu Riq: (018) 389 8305 Imeyili: rtladi@justice.gov.za	

Department of Justice and Constitutional Development
Chief Directorate: Promotion of the Rights of Vulnerable Groups
Tel: (012) 315 1458/357 8509
Fax: (012) 315 1851
www.justice.gov.za
2011